

Ympäristölainsäädäntö

► Ympäristölainsäädännön vaatimusten tunteminen on tärkeää myös pk-yritykselle. Vahingon sattuessa vastuuta ja mahdollisia korvausvelvoitteita ei voi välttää, vaikka kyse olisi tahattomasta toiminnasta.

Tunne velvoitteesi

Ympäristölainsäädännön tunteminen on nykyisin osa yrityksen arkipäivää. Lainsäädäntö on viime vuosien aikana muuttunut tiuhaa tahtia EU-direktiivien voimaantulon myötä, minkä vuoksi lakien ja asetusten tasalla on ollut vaikea pysyä.

EU-direktiivit sinänsä eivät velvoita yrityksiä. Niiden määräykset astuvat voimaan vasta sitten, kun ne on siirretty kansalliseen lainsäädäntöön, lähinnä laeiksi ja valtioneuvoston sekä ministeriöiden asetuksiksi. Suomen lainsäädännön lisäksi yritystä velvoittavat kuntien määräykset (kaavamääräykset, rakennusjärjestys ja ympäristönsuojelumääräykset) ja järjestyssäännöt sekä erilliset yritystä koskevat viranomaisluvut ja sopimukset.

Uusi ympäristönsuojelulaki

Suomen ympäristölait ovat perinteisesti pureutuneet yhteen ongelmaan kerrallaan. Tämän vuoksi yrityksille on tullut eri lakien pohjilta useita erilaisia velvoitteita. Vuonna 2000 voimaan tullut **ympäristönsuojelulaki** (86/2000) kokosi useat erityislait yksiin kansiin, minkä jälkeen yritysten ei enää tarvitse hakea toiminnalleen monenlaisia ympäristölupia eri viranomaisilta.

Ympäristönsuojelulaki muutti myös lupaviranomaisten toimintaa. Ympäristöluvan laajuudesta riippuen lupaviranomaisena toimii joko alueellinen ympäristökeskus (alueellisesti merkittävät ympäristöluvat) tai kunnan ympäristönsuojeluviranomainen (muut ympäristöluvat). Vesilakiin perustuvat eli ns. vesitalousasiat ratkaisee ympäristölupavirasto. Muutosta kaikkiin em. lupiin haetaan Vaasan hallinto-oikeudelta. Vaasan hallinto-oikeuden päätöksestä voidaan valittaa edelleen korkeimmalle hallinto-oikeudelle.

Onko yrityksesi ympäristölupavelvollinen?

Ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttavaan toimintaan on oltava ympäristölupa. **Ympäristölainsäädännön uudistumisen myötä ympäristölupavelvollisten yritysten tulee uusia ympäristölupansa.** Lupavelvollisten yritysten toimialat

on lueteltu pääpiirteissään alla olevassa taulukossa. Luvan hakuaika on porrastettu vuosille 2002 ja 2003. Entiset ilma-, jäte- ja sijoitusluvut sekä vesiensuojelun ennakoilmoituslausunnot ovat voimassa uuteen lupaan asti.

Ympäristölupavelvollisia toimialoja ovat:

- Metsäteollisuus
- Metalliteollisuus
- Energian tuotanto
- Kemianteollisuus
- Haihtuvia orgaanisia yhdisteitä käyttävä toiminta
- Malmien ja mineraalien kaivaminen tai maaperän aineiden otto
- Mineraalituotteiden valmistus
- Nahan ja tekstiilien laitosmainen tuotanto ja käsittely
- Elintarvikkeiden tai rehujen valmistus
- Liikenneterminaalit ja varikot
- Polttoaineiden tai kemikaalien varastointi, käyttö tai käsittely
- Kalankasvatus ja turkistarhaus

Uusi laki toi mukanaan ilmoitusvelvollisuuden, minkä vuoksi muidenkin **yritysten on selvitettävä, tuleeko niiden tehdä ilmoitus toiminnastaan ympäristökeskukselle** helmikuun 2001 loppuun mennessä tai keväällä 2002. Esimerkiksi jäteveden johtaminen vesistöön tai muu vesien pilaantumista aiheuttava toiminta, naapureita häiritsevä toiminta sekä jätteen ammattimainen ja laitosmainen käsittelytoiminta ovat ilmoitusvelvollisia. Ilmoituksen perusteella tarkistetaan ympäristöluvan tarve.

Ympäristöluvassa tarkastellaan yrityksen toimintaa kokonaisuutena. Luvassa saatetaan antaa toiminnalle velvoitteita, joilla ympäristöhaittoja ehkäistään. Velvoitteita annettaessa lähtökohtana on ns. **paras käyttökelpoinen tekniikka**. Tämä tarkoittaa sitä, että esitettävän teknisen ratkaisun tulee olla ympäristön kannalta paras, ko. toimialalla yleisesti käyttöön saatavilla ja sitä voidaan soveltaa alalla kohtuullisin kustannuksin (käyttökelpoinen).

Yrityksen, jonka toimintaan tarvitaan ympäristölupa, entinen vesioikeuden myöntämä jätevesien johtamislupa (jatkossa osa ympäristölupaa) tai Turvatekniikan keskuksen myöntämä vaarallisen kemikaalin käsittelyä tai varastointia koskeva lupa, tulee hankkia myös **lakisääteinen ympäristövahinkovakuutus** (Laki ympäristövahinkovakuutuksesta 81/1998). Vakuutuksella korvataan sellaiset ympäristövahingot, joiden aiheuttajaa ei saada selville tai joiden aiheuttaja on maksukyvytön.

Ympäristövahinkolaki säättää ankarasta vastuusta

Ympäristövahinkolain (737/1994) periaatteiden mukaan **pilaaja on velvollinen korvaamaan aiheuttamansa haitan**. Laki on laadittu turvaamaan haitan kärsijän oikeutta. Haitan joutuu korvaamaan, jos **haitan ja yrityksen toiminnan välillä on olemassa todennäköinen syy-seuraus-yhteys**. Korvausvelvollisuus lankeaa ns. ankaran vastuun periaatteen mukaisesti, eli myös **tahattomasta toiminnasta aiheutunut haitta on korvattava**. Etenkin pohjavesivahinkotapauksissa korvattavat summat saattavat kohota satoihin tuhansiin, jopa miljooniin.

Ympäristörikoksista säädetään rikoslaissa. Rikos edellyttää, että ympäristövahinkoon johtava teko on tahallinen tai ympäristölupia on laiminlyöty.

Jätevedet

Yrityksen on sovittava jätevesien johtamisesta yleiseen viemäriin kunnan kanssa tehtävällä viemäriin liittymissopimuksella. Haitallisia päästöjä voidaan säädellä myös yrityksen ympäristöluvassa. Tiettyjen haitallisten aineiden ja yhdisteiden päästöt viemäriin on täysin kielletty ja joitakin aineita saa johtaa vain luvanvaraisesti.

Kemikaaleilla oma lainsäädäntö

Kemikaalilainsäädäntö koskee pääasiassa yrityksiä, jotka käsittelevät tai varastoivat kemikaaleja. Kemikaalien varastointia, käyttöä tai käsittelyä säädellään myös ympäristönsuojelulaissa ja jätelaissa. Käytettävien ja varastoitavien kemikaalimäärien perusteella lasketaan, kuuluuko yritys niiden joukkoon, joiden tulee hakea toiminnalleen Turvatekniikan keskuksen lupaa tai laatia toiminnastaan ilmoitus paikalliselle viranomaiselle.

Kemikaalilainsäädäntö antaa ohjeita kemikaalien varastoinnin ja käsittelyn lisäksi mm. pelastussuunnitelmien ja turvallisuusselvitysten laatimiseksi.

Vaarallisten aineiden kuljetukset

Vaarallisten aineiden kuljetusten järjestämistä sekä kemikaalipakkausten merkintää koskeva lainsäädäntö

muuttuu myös jatkuvasti. Turvallisuusneuvonantajasta annetun lainsäädännön perusteella yrityksiin, jotka kuljettavat vaarallisia aineita, suoritetaan tämän alan kuormaus- tai purkamistoimia, täyttävät astioita tai säiliöitä vaarallisella aineella kuljetusta varten tai laativat kuljetusasiakirjoja, tulee **nimetä turvallisuusneuvonantaja** selvittämään keinoja mahdollisimman turvallisiin vaarallisten aineiden maakuljetuksiin.

Myös ongelmajätteiden kuljetukset ja kuljetuspakkausmerkinnät ovat lakien velvoittamat.

Lainsäädännön seuraaminen

Yrityksessä tulisi olla nimettynä henkilö, jonka vastuulla on lainsäädännön seuraaminen. Hänen tehtävänsä olisi tiedottaa laissa tapahtuvista muutoksista yrityksessä kaikille, joita asia jollakin tavalla koskettaa.

EU-direktiivien seuranta auttaa yritystä ennakoimaan lainsäädännön muutoksia, sillä EU-direktiivien vaatimukset siirretään aikanaan kansalliseen lainsäädäntöön. Etenkin laitehankintojen ja isojen investointien yhteydessä kannattaa selvittää lainsäädännön kiristymistä ja mahdollisia uusia vaatimuksia tulevaisuudessa.

Toimialakohtaiset liitot seuraavat toimialaansa liittyvää lainsäädäntöä, joten liitoista voi saada apua pysyäkseen ajan tasalla toimintaan liittyvistä vaatimuksissa.

Lisätietoja

Valtion säädöstietopankki-sivustoilta (<http://finlex.edita.fi/>) löytyy ajantasalla oleva tieto Suomen lainsäädännöstä. Euroopan Unionin lainsäädäntö-sivuilta (<http://Europa.eu.int/eur-lex/fi/index.html>) voi seurata voimassa olevaa EU-alueen lainsäädäntöä. Euroopassa valmistelun alla olevat lait ja asetukset löytyvät myös Euroopan Unionin lainsäädäntö-sivuilta (<http://Europa.eu.int/eur-lex/fi/com/index.html>).

Ympäristönsuojelulaki (86/2000), ympäristönsuojeluasetus (169/2000).

Liikenneministeriön päätös vaarallisten aineiden maakuljetusten turvallisuusneuvonantajasta (188/99), asetus vaarallisten aineiden maakuljetusten turvallisuusneuvonantajasta (127/99).

Laatijat: Jyrki Tiihonen, Jaana Keränen, VTT Automaatio & Riitta Molarius, Pirkanmaan ympäristökeskus. Copyright © 2000 PK-RH -hanke. Työvälinesarjan ovat pääosin rahoittaneet Euroopan sosiaalirahasto ja sosiaali- ja terveysministeriön työsuojeluosasto sekä Työsuojelurahasto. Versio 1.0. 5.10.2000. Tiedosto: kor-ymp-lainsaadanto-tie.doc.